

DECEMBER 2014

- 2. 12. 1849** – v **Prešove** zomrel **Anton Ľudovít Muňai**; evanjelický kňaz a pedagóg, farár v Spišských Vlachoch, profesor teológie a rektor evanjelického kolégia v Prešove, notár Potiského dištriktu; spoluzakladateľ a predseda Spoločnosti slovenskej v Prešove, iniciátor založenia Slovenskej homiletickej spoločnosti, homiletik, cirkevný historik, autor početných prác o dejinách evanjelickej cirkvi v Uhorsku (165. výročie)
- 2. 12. 1899** – v **Starom Smokovci** zomrel **Mikuláš Szontágh**; lekár, botanik, priekopník liečby TBC a klimatoterapie vo Vysokých Tatrách, organizátor turistiky, člen uhorskej prírodovednej spoločnosti; dozorca podtatranského seniorátu a Potiského dištriktu, synodál Budapeštianskej synody 1891 – 94 (115. výročie)
- 2. 12. 1969** – **Generálne presbyterstvo SECAV v politických podmienkach po intervencii vojsk Varšavskej zmluvy vyhlásilo činnosť prípravného výboru Združenia evanjelických duchovných za skončenú** (45. výročie)
- 1. – 2. 12. 1989** – v **Žiline** sa konal **generálny konvent SECAV, na ktorom sa prejavila polarizácia v cirkvi, podmienená politickým vývojom, ktorého vyvrcholením boli udalosti novembra 1989** (25. výročie)
- 4. 12. 1979** – v **Tisovci** zomrel **Vladimír Milan Daxner**; staviteľ, slovenský dobrovoľník z r. 1918 – 19, účastník protifašistického odboja, verejný činiteľ, organizátor slovenského stavebníctva po r. 1945 (35. výročie)
- 5. 12. 1579** – v **Břeclavi** sa narodil **Ladislav Velen zo Žerotína**; moravský krajinský politik, predstaviteľ radikálneho prúdu moravských nekatolíkov a prívrženec českého stavovského povstania v r. 1618 – 20, vodca moravskej stavovskej opozície, krajinský hajtman, komorník a radca Fridricha Falckého, vojenský veliteľ v českých stavovských, dánskych a švédskych službách, náboženský exulant (435. výročie)
- 6. 12. 1559** – **tretia banskomestská synoda v Banskej Štiavnici: rozhodnutie o vypracovaní *Confessio Heptapolitana sive Montana* – vyznania siedmich banských miest**, ktoré malo potvrdiť ich vernosť Písmu svätému. Na báze *Pentapolitany* ho vypracoval banskoštiavnický farár Ulrich Kammerhnecht-Cubicularius a na začiatku r. 1560 ho predložili kráľovi a ostrihomského arcibiskupovi, ktorí ho však zamietli a cirkevná vrchnosť pristúpila k perzekúciám, ktorých výsledkom bol nútený exil viacerých duchovných z banských miest (455. výročie)
- 7. 12. 1869** – v **Kostolnom** sa narodil **Metod Matej Bella**; evanjelický kňaz, farár v Liptovskom Trnenci a Ružomberku; politik, slovenský poslanec uhorského snemu, signatár *Martinskej deklarácie* a člen výkonného výboru SNR; podpredseda Revolučného národného zhromaždenia ČSR a predseda jeho Slovenského klubu v r. 1918 – 1919; referent ministerstva s plnou mocou pre správu Slovenska a bratislavský župan, politický predstaviteľ československého agrarizmu a funkcionár Republikánskej strany poľnohospodárskeho a maloroľníckeho ľudu; predseda Zemedelskej rady na Slovensku, funkcionár

Sokola a Slovenskej ligy (145. výročie)

- 8. 12. 1884** – v **Paludzi sa narodil Ondrej Devečka**; evanjelický kňaz a pedagóg, farár v Jasenovej, stredoškolský profesor v Dolnom Kubíne a Kežmarku; politik, člen generácie prúdov, funkcionár a člen vedenia ústredného a slovenského vedenia agrárnej strany, predseda jej regionálnej organizácie v Podtatranskom kraji, poslanec Národného zhromaždenia a SNR, redaktor revue *Prúdy* a agrárnickej straníckej tlače, publicista, propagátor družstevníctva (130. výročie)
- 8. 12. 1924** – v **Bratislave zomrel Karol Andrej Kuzmány**; podnikateľ, veľkoobchodník, člen vedenia Slovenskej národnej strany, funkcionár Muzeálnej slovenskej spoločnosti (90. výročie)
- 13. 12. 1919** – v **Dolnom Kubíne-Medzihradnom zomrel Adolf Medzihradský**; evanjelický pedagóg, kultúrny a osvetový pracovník; autor učebníc, zakladajúci člen Matice slovenskej, organizátor ochotníckeho divadla v Dolnom Kubíne (95. výročie)
- 14. 12. 1914** – v **Krokave sa narodil Július Letňan**; hudobný skladateľ, pracovník a vedúci činiteľ hudobných vydavateľských, stavovských a vedeckých ustanovizní, organizátor záujmovej umeleckej činnosti a hudobných festivalov, hudobný publicista, spolueditor *Organových skladieb* (1950) – (100. Výročie)
- 21. 12. 1849** – **minister vnútra Alexander Bach vyhlásil za úradný jazyk staroslovenčinu – biblickú češtinu**; tento krok prispel k opätovnej národnej nejednotnosti a konfesionálnej roztrieštenosti a dočasne zmaril úsilie štúrovcov o uznanie a presadenie sa moderného spisovného jazyka (165. výročie)
- 9. 12. 1724** – v **Charlottenburgu (dnes Nemecko) sa narodil Johann Gottlieb Töllner**, nemecký evanjelický teológ a filozof, profesor univerzity vo Frankfurte n. Odrou, reprezentant neologizmu, liberálneho a racionalistického prúdu neologizmu v evanjelickej teológii – (**zomrel 26. 1. 1774 vo Frankfurte n. Odrou**) - (290. a 240. výročie)
- 10. 12. 1914** – v **Hybiach sa narodil Július Lenko**, významný slovenský básnik, prekladateľ z nemeckého, francúzskeho a ruského jazyka, stredoškolský pedagóg, redaktor vydavateľstva *Tatran*, popredný predstaviteľ nadrealistického prúdu v slovenskej poézii (100. výročie)
- 12. 12. 1749** – v **Drážd'anoch zomrel Valentin Ernst Löscher**; nemecký evanjelický teológ, univerzitný profesor vo Wittenbergu, cirkevný historik, filológ, reprezentant evanjelickoluteránskej ortodoxie, neúnavný kritik pietizmu a obranca učenia evanjelickej a. v. cirkvi pred katolicizmom, editor dokumentov obdobia Reformácie, jedna z najväčších osobností klasickej evanjelickoluterskej ortodoxnej teológie (265. výročie)
- 13. 12. 1844** – v **Banskej Bystrici sa narodil Michal Bothár**, remeselník, organizátor cirkevných spolkov a spevokolov, remeselníckych združení, autor textov nábožných piesní, zachovaných v rukopise (170. výročie)

- 12. 12. 1889** – v **Poprade-Veľkej sa narodil Ján Lipták**; evanjelický pedagóg a kultúrny a politický činiteľ nemeckej národnostnej menšiny, profesor dejepisu a latinčiny na gymnáziu v Kežmarku, riaditeľ Institutu für Heimatforschung; historik, etnograf, jazykovedec; po r. 1945 spoluorganizátor nemeckých revanšistických spolkov v NSR; autor histórie kežmarského evanjelického lýcea v nemeckom jazyku (125. výročie)
- 15. 12. 1919** – vo **Veľkom Grobe sa narodil Michal Lantaj**; evanjelický kňaz, farár v Matuškovce-Galante, Sirku, Piešťanoch a Trenčíne, konsenior a senior Považského seniorátu, člen dištriktuálnej rady, generálneho presbyterstva a Spevníkovej komisie; jeden z tvorcov slovenského *Evanjelického funebrálu* a *Evanjelického spevníka*, cirkevný publicista (95. výročie)
- 16. 12. 1709** – v **Kežmarku boli na základe rozsudku cisárskeho súdu popravení evanjelickí mučeníci a aktívni účastníci povstania Františka II. Rákociho Jakub Kray st.** (právník, kežmarský richtár a diplomat v Rákociho službách), **Martin Lány** (veliteľ obrany Kežmarku pred cisárskymi vojskami) a **Šebastián Toportzer** (jeden z najaktívnejších obrancov mesta) – (305. výročie)
- 16. 12. 1869** – v **Prešove sa narodil Ján Pankúch**; novinár a kníhtlačiar v USA, vydavateľ slovenských evanjelických časopisov v Amerike, zakladateľ prvého slovenského ev. a. v. cirkevného zboru v Clevelande, signatár Clevelandskej a Pittsburskej dohody; národnokrajanský pracovník, zakladateľ a funkcionár krajanských spolkov (145. výročie)
- 17. 12. 1859** – na **Počúvadle sa narodil Pavol Sekerka**; evanjelický kňaz, farár na Myjave a v Hlbokom, seniorálny notár a nitriansky senior, cirkevný a národný činiteľ; obhajca slovenských záujmov v cirkvi, druhý duchovný predseda slovenskej evanjelickej synody v Trenčianskych Tepliciach r. 1921, predseda dištriktuálnej podporovne Západného dištriktu; homiletik, prozaik, publicista, autor učebníc cirkevného dejepisu (155. výročie)
- 19. 12. 1849** – v **Liptovskom Trnenci zomrela Johana Miloslava Lehotská**; prvá slovenská poetka a publicistka (165. výročie)
- 19. 12. 1889** – v **Mošovciach sa narodil Ladislav Zgúth**; evanjelický kňaz, senior evanjelického Srijemskeho seniorátu v Juhoslávii, organizátor cirkevného života dolnozemskej evanjeliky, synodál, publicista, homiletik, básnik, redaktor cirkevnej a krajanskej tlače (125. výročie)
- 21. 12. 1919** – v **Skalici zomrela Mária Holubyová**; literárna publicistka, poetka a spisovateľka, autorka reflexívnej náboženskej a národnej lyriky a náboženských úvah (95. výročie)
- 23. 12. 1884** – v **Kežmarku-Ľubici sa narodil Viktor Fábry**; evanjelický kňaz, farár v rumunskom Kluži, po r. 1918 maďarsko-nemeckého cirkevného zboru v Prešove; organizátor maďarskej evanjelickej cirkevnej tlače na Slovensku, zodpovedný redaktor *Evangélikus Lap*, redaktor *Népűnknek*, spolupracovník časopisov *Orgonaszó* a *Luther*, predseda Zväzu maďarských evanjelikov na

Slovensku; dramatik, autor divadelných hier s historicko-náboženskou tematikou; regionálny funkcionár Maďarskej národnej strany a stúpenec maďarského iredentizmu (130. výročie)

- 23. 12. 1889** – vo Winterthure (Švajčiarsko) sa narodil **Emil Brunner**, jeden z najvýznamnejších reformovaných teológov 20. storočia, filozof, univerzitný pedagóg, reprezentant tzv. *dialektickej teológie* (125. výročie)
- 24. 12. 1729** – v Tomášovciach zomrel **Ján Glosius-Pondelský**; evanjelický kňaz, farár v Bradne, Rimavskej Bani, Radvani, Kalinove, Tisovci, Aszóde a Tomášovciach; náboženský básnik a spisovateľ, autor duchovných piesní, príležitostnej poézie, náboženských dišpút a modlitieb, prekladateľ duchovných piesní z nemeckého jazyka (285. výročie)
- 24. 12. 1959** – v NSR zomrel **Pavol Fábry**; podnikateľ, advokát, verejný činiteľ; po r. 1918 splnomocnenec SNR pre Budapešť a vládny komisár pre východné Slovensko, šarišský a abovsko-turniansky župan; stúpenec unitárneho čs. štátu a politickej koncepcie agrarizmu, poradca Milana Hodžu, podporovateľ protifašistického odboja, po r. 1945 stúpenec Demokratickej strany; po februári 1948 emigroval na Západ (55. výročie)
- 25. 12. 1569** – vo Wetschau (Srbská Lužica, dnes Nemecko) sa narodil **Ján Bocatius**, renesančný básnik, diplomat a politik; richtár mesta Košíc, popredný širiteľ a podporovateľ Reformácie na východnom Slovensku, účastník povstania Štefana Bočkaja, tajný radca, knihovník, historik a diplomat v službách sedmohradského kniežat'a Gabriela Betlena (445. výročie)
- 26. 12. 1929** – v Martine sa narodil doc. ThDr. **Daniel Štefan Veselý**; evanjelický kňaz, vysokoškolský pedagóg a cirkevný historik, farár v Švábovciach, spirituál Teologického domova a vedúci Katedry cirkevných dejín EBF UK v Bratislave; autor učebníc náboženstva, vysokoškolských učebných textov, biografí M. Luthera, F. Melanchtona (spolu s A. Hajdukom), G. Leudischera; redaktor Víznerovho prekladu *Symbolických kníh evanjelickej cirkvi augsburského vyznania*, autor dizertácie o Reformácii na Spiši; v 50. rokoch perzekvovaný, začas odborný pracovník Matice slovenskej (85. výročie)
- 27. 12. 1534** – v Kasseli (Hessensko) sa uskutočnili **teologické rozhovory medzi Filipom Melanchtonom a štrasburským kazateľom Martinom Bucerom**, inšpirované Filipom Hessenským, ktoré boli vyjadrením vôle časti teologickej a stavovskej obce dospieť k dohode v traumatizujúcej otázke chápania Večere Pánovej a postaviť tak hrádzu oproti rekatolizačným tendenciám; rozhovory boli úspešným východiskom k podpísaniu *Wittenberskej Konkordie* r. 1536 (480. výročie)
- 27. 12. 1874** – v Záriečí sa narodil **Ferdinand Ľudovít Krafta**; evanjelický kňaz a pedagóg, farár v Surčine a v Boljevciach (Srbsko), prvý senior slovenského Sriemskeho seniorátu v Kráľovstve SHS, profesor evanjelického učiteľského ústavu v Banskej Štiavnici, administrátor cirkevného zboru v Častkove a správca študentského domova v Bratislave; kultúrnoosvetový pracovník, funkcionár

Maticice slovenskej, Červeného kríža a Sokola v Banskej Štiavnici, predseda ochotníckeho a vzdelávacieho spolku Sitno, publicista, prozaik, prekladateľ a upravovateľ rozhlasových hier z maďarského a nemeckého jazyka; účastník protifašistického odboja (**zomrel 13. 11. 1949 v Bratislave**) – (140. a 65. výročie)

30. 12. 1874 – v Martine sa narodil **Janko Jesenský**; významný slovenský spisovateľ, prozaik, básnik, prekladateľ klasickej i modernej ruskej poézie; zakladateľ psychologického realizmu v slovenskej próze; verejný činiteľ, župan v Rimavskej Sobote a Nitre, vládny radca a viceprezident Krajského úradu, podpredseda Spolku slovenských spisovateľov; činiteľ prvého odboja a čs. légii v Rusku, redaktor *Čechoslovana* a *Slovenských hlasov*, člen Českej akadémie vied a umení, oponent slovenského fašizmu a nacionalizmu, prvý slovenský národný umelec; občianskym povoláním právnik, advokát (140. výročie)

december 1609 – za uhorského palatína bol zvolený **Juraj Turzo**, ochranca evanjelickej cirkvi a jeden z tvorcov jej samostatnej cirkevnej organizácie (405. výročie)